

РОЗДІЛ 8. ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

MODERN REQUIREMENTS FOR DETERMINING THE ESSENCE OF THE ENTERPRISE'S FINANCIAL POTENTIAL

У статті досліджено наукові підходи до визначення сутності фінансового потенціалу підприємства, наведено їхні переваги та недоліки; вказано на неприпустимість протиставлення двох найбільш поширених у науці підходів – ресурсного та результативного; обґрунтовано логіку їх інтеграції в єдиний ресурсно-результативний підхід. Цей інтегрований підхід пов'язується з двома варіантами функціонування підприємства – екстенсивним і інтенсивним. Фінансовий потенціал підприємства розглядається як оптимальний обсяг його фінансових ресурсів, який воно залучає та з найбільш можливим рівнем ефективності використовує задля досягнення найкращих результатів своєї діяльності. Як залучені підприємством ресурси перш за все розуміються фінансові ресурси, які в подальшому трансформуються у чинники виробничої діяльності. Результати можуть бути різними залежно від конкретних умов функціонування підприємства: зростання вартості підприємства, збільшення чистих грошових потоків, збільшення прибутку, нейтралізація ризиків і попередження фінансових криз тощо.

Ключові слова: фінансовий потенціал, ідентифікація сутності, ресурси, результати, інтегрований підхід, аналіз, управління.

В статье исследованы научные подходы к определению сущности финансового

потенциала предприятия, приведены их преимущества и недостатки; указано на недопустимость противопоставления двух наиболее распространенных в науке подходов – ресурсного и результативного; обоснована логика их интеграции в единый ресурсно-результативный подход. Этот интегрированный подход связывается с двумя вариантами функционирования предприятия – экстенсивным и интенсивным. Финансовый потенциал предприятия рассматривается как оптимальный объем его финансовых ресурсов, который оно привлекает и с наиболее возможным уровнем эффективности использует для достижения лучших результатов своей деятельности. В качестве привлеченных предприятием ресурсов прежде всего понимаются финансовые ресурсы, которые в дальнейшем трансформируются в факторы производственной деятельности. Результаты могут быть разными в зависимости от конкретных условий функционирования предприятия: рост стоимости предприятия, увеличение чистых денежных потоков, увеличение прибыли, нейтрализация рисков и предупреждение финансовых кризисов и т. д. **Ключевые слова:** финансовый потенциал, идентификация сущности, ресурсы, результаты, интегрированный подход, анализ, управление.

УДК 658.14/17:336

<https://doi.org/10.32843/infrastruct39-52>

Антоненко В.М.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри управління
і фінансово-економічної безпеки
ДВНЗ «Донецький національний
технічний університет»

Antonenko Valentyna

State Institution of Higher Education
“Donetsk National Technical University”

Research on the financial potential of the enterprise is very relevant now, but scientists have not come to a consensus in determining its essence and methodological approaches to its analysis, planning or management. The most common are resource and productive approaches to defining the nature of this category. But in paying tribute to the authors who developed these approaches, it is worth pointing out an error about the section of these approaches. The availability or accumulation of resources in an enterprise causes its extensive development, and the effective use of resources is associated with an intensive (which, of course, is more economically acceptable) variant of the enterprise functioning. Therefore, it is advisable to integrate the two approaches into one – resource-efficient, because financial potential acts as a lever that forms the mechanism of dynamic transformation of resources in the results of the enterprise. This aspect should be taken into account when identifying the essence of the financial potential of the enterprise. Therefore, the following definition is proposed: the financial potential of an enterprise is, in its essence, the optimal amount of financial resources that an enterprise attracts and uses with the highest possible level of efficiency to achieve the best results of its activities. First, the resources attracted by the enterprise are financial resources that are further transformed into factors of production activity. Regarding the results of using this potential, it should be noted that they may be different, depending on the specific purpose and specific conditions of operation of the enterprise. Usually they can be: increase in value of the enterprise as the global purpose of functioning of the enterprise; increase in net cash flows, if needed by the enterprise in cash; increase in profits if the company needs and plans to improve its financial results; neutralization of risks and prevention of financial crises, if the enterprise is in unsatisfactory financial condition. Such multifaceted nature of the results of the use of financial potential complicates the development of methods of its analysis, planning or management. At least, we believe that one cannot try to do a single method of his research, because the results of his actions are different directions and goals of its use. Available in the special literature, the findings on the analysis of financial potential fundamentally coincide with the classic analysis of the financial condition of the enterprise. And such a coincidence cannot be considered scientifically or practically justified. Therefore, such special studies in the field of its (financial potential) analysis, planning, management should be continued, but only after achieving clarity and unity in the identification of its essence.

Key words: financial potential, essence definition, resources, results, integrated approach, analysis, management.

Постановка проблеми. В умовах досить мінливого середовища функціонування сучасних підприємств усе більшу увагу привертає до себе проблема формування та використання їхнього фінансового потенціалу. Але попри таку актуальність указаної теми, на разі відсутні як чіткість у розумінні сутності цього потенціалу, так і єдність науковців у розробленні підходів до його ефективного використання.

Досліджуваному у цій статті проблемою вибрано саме визначення сутності фінансового потенціалу підприємства з націленістю на врахування сучасних викликів та вимог забезпечення підвищення ефективності його реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вибрано у цій статті темою в останні роки переймалися такі вчені, як: О.В. Белінська, Б.Я. Блащак,

В.А. Бова, У.Я. Витвицька, О.В. Граціян, Н.Ю. Григорик, Т.В. Гринько, А.Є. Громова, О.Є. Гудзь, В.В. Глущенко, О.М. Дзюбенко, О.В. Жовтівська, Р.І. Задерецька, Г.В. Корнійчук, Л.А. Костирко, Л.М. Крот, Т.Б. Кузенко, Г.П. Куліш, О.В. Курінна, Г.В. Кучер, Н.М. Левченко, Л.А. Ляхович, Л.М. Маршук, Н.Г. Міценко, М.Р. Мудрий, Г.О. Партин, Г.І. Рзаєв, Н.В. Сабліна, І.В. Саух, Е.А. Середа, С.О. Смирнов, П.А. Стецюк, Р.А. Толпежников, О.С. Хринюк, В.В. Чепка, Ю.В. Штим та ін. Загалом їхні дослідження зачіпають різні важливі аспекти вказаної теми, але, віддаючи належну шану всім ученим, варто підкреслити, що дослідження фінансового потенціалу підприємства далеке від завершення та потребує свого продовження. Найактуальнішим, на нашу думку, є не стільки визначення сутності чи складників фінансового потенціалу, скільки проблема забезпечення його ефективного використання. Ба більше, на нашу думку, цей означений останній аспект необхідно враховувати і під час ідентифікації сутності фінансового потенціалу.

Постановка завдання. З урахуванням вищевказаного, ґрунтуючись на тому, що успішний розвиток підприємства великою мірою залежить саме від забезпечення ефективності реалізації фінансового потенціалу (і меншою мірою від його обсягу), мета цього дослідження формулюється як обґрунтування власної позиції щодо визначення сутності фінансового потенціалу підприємства з урахуванням напрямів забезпечення його ефективного використання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вчені, які присвячували свої дослідження проблемі фінансового потенціалу, зробили досить вагомий внесок у розроблення теоретичних засад його ідентифікації як фінансової категорії [1–3; 13; 15; 16; 22–25], досліджували процедури та особливості його формування [9; 11; 19; 21; 24], зробили внесок у визначення методів його аналізу та планування в короткостроковому та стратегічному масштабах [4; 5; 7; 8; 10; 13; 17; 20; 22; 25–27], переймалися питаннями формування та розроблення підходів до управління фінансовим потенціалом [7; 12; 14; 18].

Досить цікавими в контексті досліджуваної нами теми є також монографія, присвячена, між іншим, впливу фінансового потенціалу на досягнення фінансово-економічної безпеки підприємства [23], та публікація щодо визначення ролі фінансового потенціалу в умовах нестабільності економіки [13]. Безумовно, Г.П. Куліш, В.В. Чепка [13] та колектив учених, що підготували монографічну публікацію [23], мають рацію, бо загрози та ризики, що несе підприємствам сучасне середовище їх функціонування, можуть не тільки спотворити результати використання їхнього потенціалу, а й негативно вплинути на його формування або ж узагалі зруйнувати його вщент.

Як стверджує Г.В. Кучер, така категорія, як «фінансовий потенціал», виникла об'єктивно, у зв'язку з розвитком фінансових відносин унаслідок розвитку держави та товарно-грошових відносин. Він указує на тісний зв'язок категорії «фінансовий потенціал» із такими категоріями, як «доходи», «витрати», «бюджет», «податки», «цільові фонди грошових коштів», «прибуток», «дивіденди», «заробітна плата», «виручка», «амортизація», «відрахування», «виплати», «процент», «кредит» тощо [16, с. 49]. Продовжуючи його тезу, додамо, що фінансовий потенціал посів важливе місце в системі вказаних фінансових категорій та відіграє вагомий роль у процесі функціонування підприємств та досягнення ними бажаних результатів своєї діяльності.

Дослідники, що давали визначення сутності фінансового потенціалу, підходили до цього з різних позицій. Навіть здійснюючи класифікацію цих підходів, науковці поділяють їх на різні групи як за кількістю цих груп, так і за їх сутнісним спрямуванням.

Так, переважаючи кількість учених, які займалися класифікацією різних наукових підходів до тлумачення сутності фінансового потенціалу, виокремлює тільки два сутнісних підходи: ресурсний та результативний [2; 3; 6; 9; 17; 18; 22]. Щодо такого поділу сутнісних визначень фінансового потенціалу, то варто підкреслити, що не можна вважати цілком виправданою точку зору тих науковців, які підтримують чи відстоюють ресурсний підхід. Даючи пояснення цьому зауваженню, необхідно згадати, що наукою вже давно доведено наявність двох варіантів функціонування чи розвитку підприємств – екстенсивного й інтенсивного, а саме акцент на накопичення ресурсів відповідає саме екстенсивному типу розвитку, що не є оптимальним рішенням і не забезпечує ні фінансового поліпшення стану підприємств, ні конкурентних переваг. Тому ми схильні відхилити акцент на ресурсне ставлення до визначення сутності фінансового потенціалу, а перенести його (акцент) на результативний підхід як варіант реалізації переважно інтенсивного його вмісту. Саме інтенсивний характер сутності фінансового потенціалу, тобто розгляд його, перш за все, не як накопичення фінансових чи будь-яких інших ресурсів, а як результат їх застосування, ми вважаємо за доцільне і правильне. До такої ж думки схилиються й Н.М. Левченко [17], Г.І. Рзаєв і О.В. Жовтівська [22]; а А.Є. Громова [6], Г.П. Куліш і В.В. Чепка [13] та колектив учених під керівництвом В.В. Глуценка [23] результатом дії фінансового потенціалу підприємства вважають отриманий ним прибуток.

Разом із тим у науковій літературі зустрічаються доволі цікаві, оригінальні та навіть дещо дивні варіанти тлумачення чи класифікації підходів до

сутності фінансового потенціалу. Тож наведемо деякі з них.

I.V. Саух [25], узагальнюючи угруповання наукових підходів до сутнісної ідентифікації фінансового потенціалу, виділяє набагато більше класифікаційних груп, виокремлюючи, зокрема: ресурсний, результативний, резервний, результативно-резервний, ресурсно-резервний, ресурсно-результативний, комплексний, оптимізаційний, конкурентно-орієнтований, формалізований, системний. Такий класифікаційний перелік підходів до визначення сутності досліджуваної категорії авторка залишає, на жаль, без будь-яких коментарів. Але висловимо думку, що деякі з указаних нею класифікаційних груп не є альтернативами одна іншій: як було зазначено раніше, ресурсний (екстенсивний) підхід має бути поєднаним із результативним (інтенсивним), бо їх неправильно протиставляти; у будь-якій ситуації реалізація фінансового потенціалу вимагає комплексного і системного підходів, бо він (потенціал), своєю чергою, є розгалуженою системою певних складників; оптимізаційний та конкурентно-орієнтований підходи передбачають націленість процесів реалізації фінансового потенціалу на досягнення підприємством найкращих результатів; формалізований же підхід доводить визначення фінансового потенціалу до певних математичних моделей. Отже, у цій класифікації як такої відсутня класифікаційна ознака, тобто критерій класифікаційного поділу, тому дана у роботі [25] класифікація нами вважається дещо хибною. Окрім того, далі авторка зосереджується виключно на ресурсному підході, детально розкриваючи саме ресурсне розуміння потенціалу, що, мабуть, можна вважати кроком назад у його дослідженні.

Досить оригінально у цьому сенсі виглядає групування визначень фінансового потенціалу, надане Т.Б. Кузенко і Н.В. Сабліною у їхній сумісній роботі [12], де авторки намагаються включити до розгляду сутності цієї категорії такі фінансові поняття та показники, як (наводимо повністю цей перелік): вартість, ресурси, фундамент, трансформація, ресурсний потенціал, результати господарської діяльності, фінансові ресурси, економічний потенціал, максимізація прибутку, можливості, комерційні цілі, приховані активи, додаткові фінансові джерела, стратегічні перспективи, інвестиційна привабливість, відносини, фінансовий результат, власний капітал, ліквідність, фінансова стійкість, інвестиційні проекти, рентабельність, система управління фінансами, фінансування, ефективність використання. Як бачимо, авторки зробити спробу, так би мовити, об'єднати необ'єднуване. Не можна обійти увагою таке дивне їх ставлення до класифікації підходів до визначення фінансового потенціалу; вважаємо, що тут явно простежується еkleктика та навіть плутанина в глобальному

розумінні сутності цієї категорії, бо не є коректним вихоплення декількох слів із публікацій цитованих ними науковців та формування на цьому своєї класифікації. Тут також відсутній критерій класифікаційного поділу множини наукових підходів до сутності цієї категорії.

Більш ретельно проведено аналіз дефініції сутності фінансового потенціалу та класифіковано існуючі наукові підходи до його визначення у роботі О.М. Дзюбенка. Ним зроблено спробу відійти від альтернативної полярності (або ресурсний, або результативний підхід) та винайдено певні проміжні чи комплексні варіанти означеної класифікації: наприклад, він пише про існування таких визначень фінансового потенціалу, як сукупність фінансових показників господарської діяльності підприємства, система управління фінансами підприємства та ефективність функціонування підприємства [8]. Такий сміливий підхід до різноваріантного тлумачення фінансового потенціалу є, на наше переконання, дещо дискусійним; але при цьому викликає інтерес до неординарності авторської позиції та заслуговує схвалення його відхід від звуженого, спрощеного ставлення до фінансового потенціалу тільки як до ресурсів (за ресурсним підходом) або тільки як до результатів (за результативним підходом).

На нашу думку, найбільш коректними та обґрунтованими позиціями у визначенні сутності категорії фінансового потенціалу підприємства вбачаються тлумачення:

– О.М. Дзюбенка, який пише, що фінансовий потенціал пов'язаний із процесом активізації джерел щодо забезпечення, формування, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів із метою акумулювання можливостей зростання результативності господарської діяльності підприємства [8, с. 21]. Зауважимо, що з такою думкою вченого треба погодитися;

– П.А. Стецюка і Г.В. Корнійчука, які стверджують, що фінансовий потенціал являє собою сукупність об'єктивних передумов (можливостей) залучити такий обсяг фінансових ресурсів, який у конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах підприємства спроможний відшкодувати в повному обсязі за рахунок чистих грошових потоків від його виробничих та інвестиційних програм, для реалізації яких залучаються ці фінансові ресурси [26, с. 13]. Стосовно цієї тези цитованих авторів, варто зазначити, що в їх визначенні простежуються: по-перше, певний відхід від ресурсного ставлення до фінансового потенціалу (бо вони пишуть, що потенціал – це не ресурси, а передумови (можливості), але не наводячи при цьому трактування, що це за можливості); по-друге, деякий натяк на їх схильність до результативного підходу (бо вони оперують поняттями відшкодування та чистих грошових потоків);

– Р.О. Толпежнікова, який досить влучно і навіть красиво пише, що фінансовий потенціал виступає у ролі важеля, що формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати діяльності підприємства [27, с. 282]. Безумовно, таке визначення фінансового потенціалу можна вважати не тільки найкоротшим, а й найбільш наближеним до істини, бо автор не ставить за мету охопити неосяжне і не заціклюється тільки на формуванні ресурсів, а робить наголос на трансформації ресурсів у результати – саме це й є головним у разі розгляду потенціалу з точки зору інтенсивного підходу до його тлумачення. Ба більше, вчений не розписує конкретно, що ним мається на увазі під результатами діяльності підприємства, і це ми вважаємо у даному випадку не тільки припустимим, а й правильним, тому що у конкретного підприємства у певних умовах цілі (а за їх досягнення – результати) можуть бути різними, наприклад: зростання вартості підприємства як глобальна мета функціонування підприємства; збільшення чистих грошових потоків у разі потреби підприємства у грошових коштах; збільшення прибутку, якщо підприємство потребує та планує поліпшення фінансових результатів; нейтралізація ризиків і попередження фінансових криз за умови знаходження підприємства у незадовільному фінансовому стані; а також інші цільові напрями використання потенціалу, які за певних умов висуваються як першочергові.

Підсумовуючи розглянуті сутнісні характеристики фінансового потенціалу, враховуючи винайдені в деяких публікаціях удалі доробки та певні

вади, зробимо власну спробу визначитися із сутністю досліджуваної категорії.

Отже, фінансовий потенціал підприємства за своєю сутністю являє собою оптимальний обсяг фінансових ресурсів підприємства, який воно залучає та з найбільш можливим рівнем ефективності використовує задля досягнення найкращих результатів своєї діяльності (з урахуванням специфіки конкретних умов його функціонування: зростання вартості підприємства; збільшення чистих грошових потоків, поліпшення фінансових результатів, нейтралізація фінансових ризиків, активізація інвестиційної діяльності, зміцнення фінансової безпеки, поліпшення ринкової позиції тощо).

Уважаємо, що ні в якому разі не можна розділяти чи тим більше протиставляти ресурсний і результативний підходи, а глибинна сутність фінансового потенціалу підприємства саме криється в їх поєднанні. Наочно такий підхід до визначення сутності фінансового потенціалу підприємства (назвемо його ресурсно-результативним) можна зобразити рис. 1. А застосовувана деякими авторами та наведена нами вище у цій статті деталізація їхніх підходів до визначення сутності цього потенціалу певною мірою вважається зайвою.

Сутнісне поєднання ресурсного і результативного, тобто екстенсивного й інтенсивного підходів, вимагає від підприємства ефективного механізму управління фінансовим потенціалом: тільки за умови ефективного управління фінансовими ресурсами досягається поставлена мета, яка стає бажаним результатом. Тому, досліджуючи сутність фінансового потенціалу підприємства, важливо не

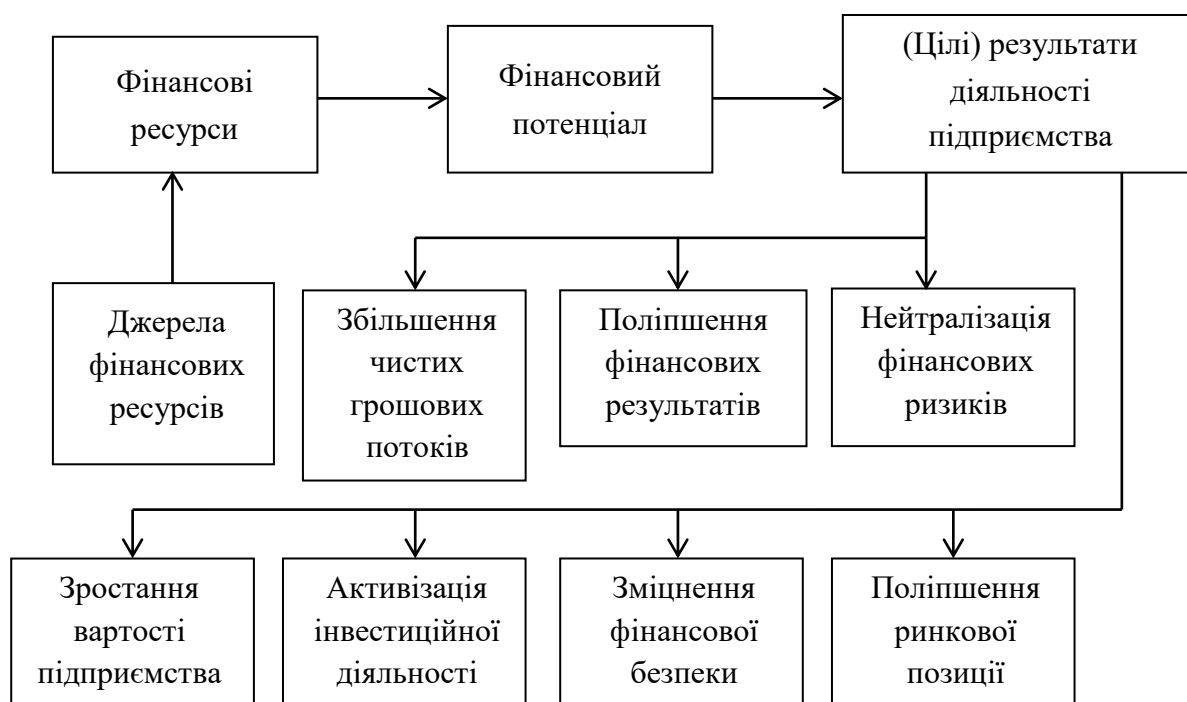

Рис. 1. Ресурсно-результативна сутність фінансового потенціалу підприємства

обійти увагою питання забезпечення управління ним. Як указує, наприклад, О.В. Белінська, фінансовий потенціал необхідно розглядати з погляду управління ним, оскільки сам по собі фінансовий потенціал без впливу на нього та певних дій щодо його використання користі не принесе [1, с. 268].

Безумовно, що фінансовим потенціалом, як і фінансовими ресурсами, так і результатами їх використання на підприємстві, необхідно управляти, зосереджуючи увагу фінансистів на ефективності цього управління. Але вважаємо, що не варто робити заміну фінансового потенціалу як такого на управління ним. Тут може і повинно йтися про розгляд фінансового потенціалу як специфічного об'єкта фінансового управління, що на практиці забезпечить підприємству екстенсивний та інтенсивний (який є більш бажаним) шляхи його використання.

Для забезпечення ефективного управління фінансовим потенціалом підприємства деякі вчені його (потенціал) поділяють за функціональним поділом на фінансовий потенціал стійкості, фінансовий потенціал забезпечення і фінансовий потенціал розвитку [22]. Такий поділ дасть змогу підприємствам більш виважено і ґрунтовно підходити до управління ним виходячи з конкретних завдань, що мають вирішуватися фінансовим керівництвом на різних етапах розвитку підприємства. Тобто теза про змінюваність результатів використання фінансового потенціалу залежно від умов функціонування підприємства як раз із цим корелює.

Управлінню фінансовим потенціалом, зокрема його формуванню, аналізу чи плануванню, які є функціями фінансового менеджменту, присвячуються такі сучасні роботи, як [4; 7; 10; 12; 14; 18–27]. Науковці при цьому більше переймаються питаннями аналізу, навіть інколи просто переходять до методики класичного фінансового аналізу, пропонуючи застосування таких окремих фінансових показників, як ліквідність, платоспроможність, фінансова стійкість, оборотність, рентабельність тощо, або вважають за доцільне використання рейтингової аналітичної оцінки, що також має пряме відношення до аналізу фінансового стану підприємства, а не його фінансового потенціалу. Варто ще раз наголосити на тому, що фінансовий потенціал підприємства не може ототожнюватися з його фінансовим станом, а тому в науці треба вишукувати свої конкретні методи його аналізу.

Не можна погодитися з такою ідеєю, висунутою в роботі [4], стосовно оцінки фінансового потенціалу: за наявності у підприємства збитків пропонується не оцінювати показники рентабельності, а зосереджуватися на аналізі отримуваних підприємством доходів [4, с. 71]. Помилковість цієї пропозиції в тому, що навіть у методиці аналізу

фінансового стану, за наявності у підприємства збитків, показники рентабельності мають бути розраховані, але матимуть при цьому від'ємне значення. А за наявності мінусових показників рентабельності підприємство потребує навіть більшої уваги аналітика, ніж якщо ці показники були б більше нуля; тож ні в якому разі за наявності у підприємства збитків не можна відмовлятися від розрахунку й аналізу цих показників. Окрім того, і це головне, не треба припускати підміни фінансового потенціалу на фінансовий стан.

Отже, загалом треба визнати, що дослідження фінансового потенціалу підприємства вимагає свого продовження, бо цей потенціал необхідно ідентифікувати як окремий об'єкт фінансового менеджменту, фінансового аналізу чи планування, бо на разі таких конкретних наукових напрацювань ще бракує. А головною причиною цього, на нашу думку, є відсутність чіткості у визначенні його сутності, саме тому науковці, підходячи до розроблень у галузі управління (аналізу, планування) фінансовим потенціалом, розпоршують свої дослідження за різноспрямованими напрямками та припускаються підмін категорії фінансового потенціалу на інші. Інакше кажучи, не можна займатися управлінням чимось (аналізом, плануванням), не ідентифікувавши об'єкт управління (аналізу, планування).

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження виявило відсутність чіткості й конкретики щодо ідентифікації сутності фінансового потенціалу підприємства: вчені дотримуються різних (інколи – протилежних, інколи – еkleктичних чи навіть хибних) підходів до цього питання. Не можна протиставляти один одному найбільш поширені в науці ресурсний і результативний підходи до сутності цієї категорії, бо ресурси залучаються для отримання певного результату, а результат досягається завдяки екстенсивному й інтенсивному використанню ресурсів. Тому ці два підходи мають бути інтегровані в єдиний ресурсно-результативний, а результатом, з урахуванням специфіки конкретних умов функціонування підприємства, можуть бути: зростання його вартості; збільшення чистих грошових потоків, поліпшення фінансових результатів, нейтралізація фінансових ризиків, активізація інвестиційної діяльності, зміцнення фінансової безпеки, поліпшення ринкової позиції тощо. Важливість чіткості у визначенні сутності фінансового потенціалу пов'язана з тим, що сутнісна ідентифікація цього потенціалу має передувати розробленню методики його аналізу, планування чи управління, бо, як показало дослідження, не вирішення першого питання провокує спотворений підхід і до подальших методичних розробок.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Економічні науки. Вісник Хмельницького національного ун-ту*. 2012. № 4. Т. 3. С. 267–271. URL : http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_4_3/267-271.pdf (дата звернення: 13.01.2020).
2. Блащак Б.Я. Фінансовий потенціал у структурі потенціалу підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2019. № 3. Т. 30(69). С. 74–78. URL : http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30_69_3/14.pdf (дата звернення: 13.01.2020).
3. Бова В.А., Хринюк О.С. Сутність фінансового потенціалу підприємства. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2017. Вип. 11. URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22586> (дата звернення: 12.01.2020).
4. Витвицька У.Я., Штим Ю.В. Рейтингова оцінка фінансового потенціалу підприємства. *Наук. вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 2018. Вип. 30. Ч. 4. С. 70–74. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_30/4/19.pdf (дата звернення: 14.01.2020).
5. Гринько Т.В., Смирнов С.О. Методичні підходи до оцінки фінансово-інвестиційного потенціалу промислового підприємства. *Ефективна економіка*. 2014. № 12. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4929> (дата звернення: 15.01.2020).
6. Громова А.Є. Фінансовий потенціал як основа формування прибутку підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2017. Вип. 5. С. 75–78. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/5_2017_ukr/16.pdf (дата звернення: 12.01.2020).
7. Гудзь О.Є. Діагностика та управління фінансовим потенціалом підприємства. *Облік і фінанси*. 2015. № 1(67). С. 71–76. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_ark_2015_1_12 (дата звернення: 13.01.2020).
8. Дзюбенко О.М. Підходи до дефініції поняття «фінансовий потенціал» як об'єкта економічного аналізу. *Вісник ЖДТУ*. 2017. № 4(82). С. 18–24. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2017_4_6 (дата звернення: 15.01.2020).
9. Корнійчук Г.В. Структурні компоненти фінансового потенціалу агроформувань. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 11. С. 73–77. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/13819> (дата звернення: 13.01.2020).
10. Костырко Л.А., Середа Е.А. Комплексний аналіз фінансового потенціала підприємств. *Наук. вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2018. № 1(86). С. 68–79. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/482227.pdf> (дата звернення: 15.01.2020).
11. Крот Л.М., Григорик Н.Ю. Основні аспекти підвищення фінансового потенціалу банку. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 16. С. 187–192. URL : http://market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/33.pdf (дата звернення: 15.01.2020).
12. Кузенко Т.Б., Сабліна Н.В. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 4(166). С. 123–130. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_4_16 (дата звернення: 14.01.2020).
13. Куліш Г.П., Чепка В.В. Фінансовий потенціал підприємства та його роль в умовах нестабільності економіки. *Статистика України*. 2017. № 1. С. 29–35. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2017_1_6 (дата звернення: 13.01.2020).
14. Курінна О.В. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємств. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 1. С. 161–171. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_econ_2014_1_18 (дата звернення: 14.01.2020).
15. Кучер Г.В. Фінансовий потенціал економічного розвитку: теоретичний аспект. *Вісник КНТЕУ. Фінанси та банківська справа*. 2014. № 4. С. 92–105. URL : <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2014/04/9.pdf> (дата звернення: 13.01.2020).
16. Кучер Г.В. Фінансовий потенціал як економічна категорія. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 9. С. 46–52. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_9_6 (дата звернення: 13.01.2020).
17. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 2. С. 114–117. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2012/32.pdf (дата звернення: 13.01.2020).
18. Ляхович Л.А. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та управління. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 22. С. 92–98. URL : http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/22_2018_ukr/17.pdf (дата звернення: 13.01.2020).
19. Маршук Л.М. Принципи формування фінансово-ресурсного потенціалу підприємства. *Вісник ХДУ. Серія «Економічні науки»*. 2016. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_18/2/15.pdf (дата звернення: 13.01.2020).
20. Міценко Н.Г., Мудрий М.Р. Методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2012. Вип. 22.7. С. 213–219. URL : <https://cyberleninka.ru/article/n/metodich-ni-pidhodi-do-otsinyuvannya-finansovogo-potentsialu-pidpriemstva/viewer> (дата звернення: 13.01.2020).
21. Партин Г.О., Задерецька Р.І., Граціян О.В. Формування фінансового потенціалу підприємства. *Ефективна економіка*. 2016. № 1. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4754> (дата звернення: 14.01.2020).
22. Рзаєв Г.І., Жовтківська О.В. Фінансовий потенціал підприємства та напрями його оцінки. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 2(4). Т. 19. С. 49–55. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_2%284%29_11 (дата звернення: 15.01.2020).
23. Розвиток фінансового потенціалу суб'єктів господарювання як основа досягнення фінансово-економічної безпеки : монографія / за ред. В.В. Глуценка. Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2013. 384 с. URL : <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12905> (дата звернення: 13.01.2020).
24. Саух І.В. Фінансовий потенціал підприємства: принципи та особливості його формування. *Бізнес Інформ*. 2015. № 1. URL : http://www.businessinform.net/annotated-catalogue/?year=&abstract=2015_01_0=ua&stqa=40 (дата звернення: 13.01.2020).

25. Саух І.В. Фінансовий потенціал підприємства як об'єкт стратегічного аналізу. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. № 1. С. 132–140. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2017_1_20 (дата звернення: 14.01.2020).

26. Стецюк П.А., Корнійчук Г.В. Теоретичні та практичні аспекти організації планування фінансового потенціалу підприємств. *Економіка. Менеджмент. Бізнес*. 2017. № 4. С. 12–18. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/естебі_2017_4_4 (дата звернення: 14.01.2020).

27. Толпежников Р.О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2013. Вип. 2. Т. 1. С. 277–282. URL : <http://tpa.pstu.edu/article/viewFile/24173/21701> (дата звернення: 15.01.2020).

REFERENCES:

1. Bielinska O.V. (2012) Sutnist finansovogo potentsialu pidpriemstva [The essence of the financial potential of the enterprise]. *Ekonomichni nauky. Visnyk Khmelnytskogo natsionalnogo universytetu* [Economic sciences. Bulletin of Khmelnytsky National University] (electronic journal). vol. 4, no. 3, pp. 267-271. Available at: http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/2012_4_3/267-271.pdf (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

2. Blashchak B.Ya. (2019) Finansovyi potentsial u strukturі potentsialu pidpriemstva [Financial potential in the structure of enterprise potential]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Ekonomika i upravlinnia* [Scientific notes of TNU Vernadsky. Series: Economics and Management] (electronic journal). vol. 3, no. 30 (69), pp. 74-78. Available at: http://www.econ.vernadskyjournals.in.ua/journals/2019/30_69_3/14.pdf (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

3. Bova V.A., Khryniuk O.S. (2017) Sutnist finansovoho potentsialu pidpriemstva [The essence of the financial potential of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia : zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh* [Topical problems of economics and management: a collection of scientific works of young scientists] (electronic journal). vol. 11. Available at: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/22586> (in Ukrainian) (accessed 12 January 2020).

4. Vytvytska U.Ya., Shtym Yu.V. (2018) Reitynhova otsinka finansovoho potentsialu pidpriemstva [Rating of financial potential of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Seriya Ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series Economic Sciences] (electronic journal). vol. 30, no. 4, pp. 70-74. Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_30/4/19.pdf (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

5. Hrynko T.V., Smyrnov S.O. (2014) Metodichni pidkhody do otsinky finansovo-investytsiinoho potentsialu promyslovoho pidpriemstva [Methodical approaches to the estimation of financial and investment potential of an industrial enterprise]. *Efektivna ekonomika* [An efficient economy] (electronic journal). vol. 12. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4929> (in Ukrainian) (accessed 15 January 2020).

6. Hromova A.Ye. (2017) Finansovyi potentsial yak osnova formuvannya prybutku pidpriemstva [Financial potential as a basis of formation of profit of the enterprise] *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure] (electronic journal). vol. 5, pp. 75-78. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2017/5_2017_ukr/16.pdf (in Ukrainian) (accessed 12 January 2020).

7. Hudz O.Ye. (2015) Diahnostyka ta upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstva [Diagnosis and management of financial potential of the enterprise]. *Oblik i finansy* [Accounting and Finance] (electronic journal). vol. 1 (67), pp. 71-76. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2015_1_12 (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

8. Dziubenko O.M. (2017) Pidkhody do definitsii poniattia "finansovyi potentsial" yak ob'ektu ekonomichnoho analizu [Approaches to the definition of the term "financial potential" as an object of economic analysis]. *Visnyk ZhDTU* [ZhSTU Bulletin] (electronic journal). vol. 4 (82), pp. 18-24. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2017_4_6 (in Ukrainian) (accessed 15 January 2020).

9. Korniiuchuk H.V. (2017) Strukturni komponenty finansovoho potentsialu ahroformuvan [Structural components of the financial potential of agricultural companies]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnogo universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University] (electronic journal). vol. 11, pp. 73-77. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/13819> (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

10. Kostyrko L.A., Sereda E.A. (2018) Kompleksnyy analiz finansovogo potentsiala predpriyatii [Comprehensive analysis of financial potential of enterprises]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli* [Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade] (electronic journal). vol. 1 (86), pp. 68-79. Available at: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/482227.pdf> (in Ukrainian) (accessed 15 January 2020).

11. Krot L.M., Hryhoryk N.Yu. (2018) Osnovni aspekty pidvyshchennia finansovoho potentsialu banku [The main aspects of increasing the financial potential of the bank]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure] (electronic journal). vol. 16, pp. 187-192. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2018/16_2018_ukr/33.pdf (in Ukrainian) (accessed 15 January 2020).

12. Kuzenko T.B., Sablina N.V. (2015) Metodichni pidkhody do upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstva [Methodical approaches to managing the financial potential of the enterprise]. *Aktualni problemy ekonomiky* [Current problems of the economy] (electronic journal). vol. 4 (166), pp. 123-130. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_4_16 (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

13. Kulish H.P., Chepka V.V. (2017) Finansovyi potentsial pidpriemstva ta yoho rol v umovakh nestabilnosti ekonomiky [Financial potential of the enterprise and its role in conditions of economic instability]. *Statystyka Ukrainy* [Statistics of Ukraine] (electronic journal). vol. 1, pp. 29-35. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/su_2017_1_6 (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

14. Kurinna O.V. (2014) Teoretychni aspekty upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstv [Theoretical aspects of management of financial potential of enterprises]

retical aspects of managing the financial potential of enterprises]. *Naukovyi visnyk Akademii munitsypalnoho upravlinnia. Seriya: Ekonomika* [Scientific Bulletin of the Academy of Municipal Administration. Series: Economics] (electronic journal). vol. 1, pp. 161-171. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvamu_ekon_2014_1_18 (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

15. Kucher H.V. (2014) Finansovyi potentsial ekonomichnoho rozvytku: teoretychnyi aspekt [Financial potential of economic development: theoretical aspect]. *Finansy ta bankivska sprava. Visnyk KNTEU* [Finance and banking. KNTEU Bulletin] (electronic journal). vol. 4, pp. 92-105. Available at: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2014/04/9.pdf> (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

16. Kucher H.V. (2014) Finansovyi potentsial yak ekonomichna katehoriia [Financial potential as an economic category]. *Aktualni problemy ekonomiky* [Current problems of the economy] (electronic journal). vol. 9, pp. 46-52. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2014_9_6 (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

17. Levchenko N.M. (2012) Finansovyi potentsial pidpriemstva: sutnist ta pidkhody do diahnostyky [Financial potential of the enterprise: essence and approaches to diagnostics]. *Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investment: practice and experience] (electronic journal). vol. 2, pp. 114-117. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2012/32.pdf (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

18. Liakhovych L.A. (2018) Finansovyi potentsial pidpriemstva: sutnist ta upravlinnia [Financial potential of the enterprise: essence and management]. *Infrastruktura rynku* [Market infrastructure] (electronic journal). vol. 22, pp. 92-98. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/22_2018_ukr/17.pdf (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

19. Marshuk L.M. (2016) Pryntsyipy formuvannia finansovo-resursnoho potentsialu pidpriemstva [Principles of formation of financial and resource potential of the enterprise]. *Visnyk KhDU. Seriya "Ekonomichni nauky"* [KSU Bulletin. Economic Sciences Series] (electronic journal). Available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_18/2/15.pdf (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

20. Mitsenko N.H., Mudryi M.R. (2012) Metodychni pidkhody do otsiniuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva [Methodical approaches to assessing the financial potential of an enterprise]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine] (electronic journal). vol. 22.7, pp. 213-219. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodichni-pidhodi-do-otsinyuvannya-finansovogo-potentsialu-pidpriemstva/viewer> (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

21. Partyn H.O., Zaderetska R.I., Hratiian O.V. (2016) Formuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva [Formation of financial potential of the enterprise]. *Efektivna ekonomika* [An efficient

economy] (electronic journal). vol. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4754> (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

22. Rzaiev H.I., Zhovtivska O.V. (2014) Finansovyi potentsial pidpriemstva ta napriamy yoho otsinky [Financial potential of the enterprise and directions of its evaluation]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Ekonomika* [Bulletin of the Odessa National University. Series: Economics] (electronic journal). vol. 2 (4), no. 19, pp. 49-55. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_ekon_2014_19_2%284%29_11 (in Ukrainian) (accessed 15 January 2020).

23. Hlushchenko V.V. and other (2013) *Rozvytok finansovoho potentsialu subiektiv hospodariuvannia yak osnova dosiahnennia finansovo-ekonomichnoi bezpeky* [Developing the financial capacity of business entities as a basis for achieving financial and economic security]. Kharkiv: KhNU imeni V.N. Karazina, 384 p. Available at: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/12905> (in Ukrainian) (accessed 13 January 2020).

24. Saukh I.V. (2015) Finansovyi potentsial pidpriemstva: pryntsyipy ta osoblyvosti yoho formuvannia [Financial potential of the enterprise: principles and features of its formation]. *BiznesInform* [BusinessInform] (electronic journal). vol. 1. Available at: http://www.businessinform.net/annotated-catalogue/?year=&abstract=2015_01_0=ua&stqa=40 (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

25. Saukh I.V. (2017) Finansovyi potentsial pidpriemstva yak ob'ekt stratezhichnoho analizu [The financial potential of the enterprise as an object of strategic analysis]. *Ekonomichnyi chasopys Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky* [Economic Journal of Lesya Ukrainka Eastern European National University] (electronic journal). vol. 1, pp. 132-140. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ech-cenu_2017_1_20 (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

26. Stetsiuk P.A., Korniiichuk H.V. (2017) Teoretychni ta praktychni aspekty orhanizatsii planuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstv [Theoretical and practical aspects of planning the financial potential of enterprises]. *Ekonomika. Menedzhment. Biznes* [Economy. Management. Business] (electronic journal). vol. 4, pp. 12-18. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecmebi_2017_4_4 (in Ukrainian) (accessed 14 January 2020).

27. Tolpiezhnikov R.O. (2013) Sutnist ta metodyka otsiniuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva [The essence and method of assessing the financial potential of the enterprise]. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti* [Theoretical and practical aspects of economics and intellectual property] (electronic journal). vol. 2, no. 1, pp. 277-282. Available at: <http://tpa.pstu.edu/article/viewFile/24173/21701> (in Ukrainian) (accessed 15 January 2020).